

Nagradi in priznanja Slovenskega arheološkega društva za leti 2002 in 2003

© Dragan Božič

Znanstvenoraziskovalni center SAZU, Inštitut za arheologijo

Član komisije SAD za nagrade in priznanja

Za leto 2002, podelitev v Pokrajinskem muzeju Ptuj, 25. novembra 2003:

Nagrado Slovenskega arheološkega društva za življenjsko delo na področju arheologije prejme *dr. Marijan Slabe*

Dr. Marijan Slabe je ves svoj delovni vek posvetil arheologiji, posebej varovanju in reševanju njenih spomenikov. Začel je leta 1964 kot arheolog – konservator na Zavodu za ureditev stare Ljubljane. V ustanovi, ki je prerasla v Ljubljanski regionalni zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine, je skrbel za pravno in dejansko zavarovanje arheološke dediščine na velikem območju številnih občin od Posavja prek osrednje Slovenije do Notranjske. Na področju varstva spomenikov je opravil pomembno delo usklajevanja evidence spomenikov s prostorskimi načrti posameznih občin.

Marijan Slabe je opravil tudi pomembna izkopavanja. Pod njegovim vodstvom sta bili na primer raziskani rimskodobno grobišče na Pristavi pri Trebnjem in gotsko grobišče v Dravljah v Ljubljani, ki ga je tudi specialistično usmerilo v preučevanje časa preseljevanja ljudstev. Monografski objavi teh dveh grobišč ter številne razpra-

ve so še danes temelj poznavanja življenja v rimskem Pretoriju Latobikov ter gotske oziroma germanske poselitve v vzhodnih Alpah.

Med letoma 1984 in 1991 je bil Slabe direktor Zavoda Republike Slovenije za varstvo naravne in kulturne dediščine in s tem s svojimi sodelavci najbolj odgovoren za varovanje dediščine in razvoj konservatorske stroke na Slovenskem v tem obdobju. To je bil izjemno težaven čas, nenaklonjen sistemskim in stabilnim rešitvam, pa tudi potrebni kadrovski reorganizaciji spomeniškovarstvene službe. V teh težavnih razmerah je Marijan Slabe uspešno vodil Zavod, saj je iskal sporazumne poti sodelovanja republiške ustanove s pokrajinskimi zavodi spomeniškovarstvene službe.

Pri svojem raziskovalnem delu se je osredotočil na arheologijo pozne antike, še zlasti na vprašanja germanskih ljudstev, ki so za krajši čas postala na ozemlju sedanje Slovenije. Iz te teme je njegov doktorat in na tem področju, kot tudi na področju konservatorstva, se je uveljavil tudi kot predavatelj.

Posebno ljubezen je gojil do domoznanskih pregledov manjših krajev; to se zrcali v kar nekaj publikacijah, v katerih je predstavil Cerknico, Polhov Gradec, Koreno nad Horjulom, Dvor in Črni Vrh pri Polhovem Gradcu. Napisal je tudi številne prispevke v jubilejnih zbornikih posameznih krajev, v zadnjih letih pa obsežen rokopis o krajih v dolini Bače od Podmelca do Podbrda.

Priznanje Slovenskega arheološkega društva prejme *dr. Verena Vidrih Perko* za stalno razstavo "Železna nit" v Gorenjskem muzeju v Kranju

Težko bi med arheološkimi razstavami leta 2002 našli kakšno, ki bi po strokovnosti, izvirnosti, zgodovinski sporočilnosti, pedagoškem pristopu in likovni opremi preseгла razstavo *Železna nit*, ki jo je zasnovala in pripravila Verena Vidrih Perko.

V vseh predstavitev in podajanju posameznosti je navzoča želja na pedagoški način približati otrokom in odraslim predmete, ki so pri vsaki razstavi izhodišče pripovedi. To ji je z izredno domiselnostjo uspelo z risbami, rekonstrukcijami, panoji in grafi.

Avtorica je ob prevzemu težavne naloge predstaviti najstarejšo dediščino Kranja in mestu pripadajočega območ-

Slika 1: Dr. Marijan Slabe je nagrado za življenjsko delo v arheologiji prejel na podelitvi v Pokrajinskem muzeju Ptuj, novembra 2003 (foto: Foto Langerholc).

ja, izhajala iz bogate dediščine prejšnjih raziskovalcev. Njena naloga je bila zato toliko težja, saj je morala misliti tudi na ustrezno predstavitev izsledkov svojih predhodnikov. To ji je povsem uspelo, čeprav sta na vsakem koraku navzoča njeno arheološko in muzeološko znanje. Razstavo je oblikoval znani zagrebški oblikovalec muzeološke stroke Željko Kovačić, ki je zelo tenkočutno prisluhnil zasnovi in scenariju avtorice. Tudi zaradi tega usklajenega tandema je ta razstava tako uspešna.

Po odprtju razstave se je število obiskovalcev mestne hiše povečalo za nekajkrat. Razstava je bila tudi medijsko dobro predstavljena, to pa je povečalo obveščenost publike in pripomoglo k ugledu muzeja.

Priznanje Slovenskega arheološkega društva prejmejo *dr. Janez Dular, Irena Šavel in Sneža Tecco Hvala* za knjigo "Bronastodobno naselje Oloris pri Dolnjem Lakošu"

Knjigo *Bronastodobno naselje Oloris pri Dolnjem Lakošu* je kot peti zvezek zbirke Opera Instituti Archaeologici Sloveniae leta 2002 izdala Založba ZRC v Ljubljani. Za-sluga avtorjev je, da so v njej zgledno predstavili rezultate petletnega načrtnega raziskovanja bronastodobnega naselja Oloris pri Dolnjem Lakošu v Prekmurju, ki sta ga izvedla Pokrajinski muzej iz Murske Sobotice in Inštitut za arheologijo Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU v Ljubljani.

Topografskemu uvodu sledijo opis poteka izkopavanja, navedba prejšnjih objav in natančna predstavitev terenskih izvidov. Opravljena je bila hipotetična rekonstrukcija hiš. V katalogu najdb, ki zajema strnjene opise in 65 tabel z odličnimi risbami, je predstavljen izbor keramičnega gradiva.

Knjigo dopolnjuje tehtna študija, v kateri njen avtor Janez Dular naselbino na Olorisu na podlagi tipološke razčlenitve gradiva primerja s sorodnimi najdišči v Sloveniji in sočasnimi kulturami v zahodni Transdanubiji, med rekama Dravo in Savo ter v severni Bosni.

Knjiga o Olorisu, ki se uvršča med redke in zato toliko bolj zaželene monografske objave modernih raziskovanj naselij iz bronaste in železne dobe na Slovenskem, je nedvomno pomemben prispevek k poznavanju mlajše bronaste dobe na območju med Muro in Savo.

Zasluzno članstvo Slovenskega arheološkega društva se podeli *Miranu Pflaumu* za delo in sodelovanje s številnimi posamezniki in ustanovami v okviru interdisciplinarnega projekta "ISAHTA"

ISAHTA, večletni projekt konservatorsko-restavratorskih posegov na egipčanski mumiji in krsti iz zbirke Narodnega muzeja Slovenije v Ljubljani, ki ga je leta 2002 končal akademski kipar Miran Pflaum, je bil izrazito interdisciplinaren. Pflaum se je povezal s številnimi domačimi in tujimi strokovnjaki in ustanovami drugih strok, da bi delo kar najbolje opravili.

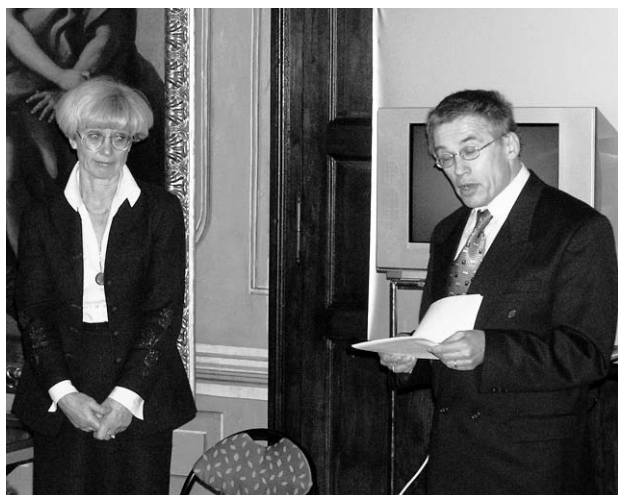
Zgradil je posebno vitrino za hranjenje restavrirane mumije in krste na stalni razstavi v hodniku Narodnega muzeja. Strokovno plat je nadgradil s filmom v slovenskem in angleškem jeziku, ki občinstvu na poljuden način kaže njihovo delo in rezultate. Pripravil je tudi manjšo razstavo in na številnih predavanjih predstavil rezultate timskega dela in prihodnje načrte.

Za leto 2003, podelitev v Pokrajinskem muzeju Murska Sobota, 18. novembra 2004:

Priznanje Slovenskega arheološkega društva prejme *dr. Neva Trampuž Orel* za izjemne dosežke s področja spektrometričnih raziskav bronastodobnih in železnodobnih kovinskih predmetov iz Slovenije

Dolgoročni projekt načrtnih analiz prazgodovinskih in v tem okviru predvsem bronastodobnih kovinskih predmetov se je začel leta 1988 v obliki sodelovanja med Arheološkim oddelkom Narodnega muzeja Slovenije in laboratorijem za analizo kemije Kemijskega inštituta v Ljubljani. Že od začetka je glavno izvedbeno vlogo z arheološke strani odigrala Neva Trampuž Orel. Do srede devetdesetih let so bili odvzeti vzorci več kot tisoč bakrenih in bronastih predmetov, predvsem tistih iz zakladnih najdb pozne bronaste dobe. Tem predmetom so s spektroskopijsko določili praviloma dvanajst kemičnih elementov, ti pa so bili predmet nadaljnjih analiz.

Rezultati teh analiz so presenetljivi in vznemirljivi, za-sluga Neve Trampuž Orel pa je, da so bili kmalu predstavljeni v mednarodno odmevnih revijah in zbornikih. Dokaz za odmevnost in pomembnost navedenih rezultatov je pogosto citiranje v strokovni literaturi po Evropi in

Slika 2: Dr. Neva Trampuž Orel, prejemnica priznanja Slovenskega arheološkega društva za leto 2004 in dr. Dragan Božič na podelitvi v Pokrajinskem muzeju Murska Sobota (foto: Boris Kavur).

tudi upoštevanje v vseevropskih pregledih in učbenikih za bronasto dobo. V zadnjih letih se projekt nadaljuje in širi tako na posamezne bronastodobne najdbe iz Slovenije kot na izbrane sklope najdb iz sosednjih dežel.

Priznanje Slovenskega arheološkega društva prejmejo *Miha Mlinar, Drago Svolfjšak* in *Beatrice Žbona Trkman* za arheološki del stalne razstave Tolminskega muzeja v Tolminu

Predstavitev Posočja od starejše kamene dobe do starih Slovanov je del stalne razstave Tolminskega muzeja z naslovom *Naplavine obsoške zgodovine*, ki si v celoti zasluži zelo visoko oceno. Muzejski prikaz arheoloških dob, ki so ga pripravili Miha Mlinar, Drago Svolfjšak in Beatrice Žbona Trkman, obsega geografsko porečje reke Soče s pritoki Idrijco, Bačo in Vipavo. V šestih prostorih prvega nadstropja se obiskovalec sprehodi od piščali iz jame Divje babe I v dolini Idrijce mimo naselbin in zakladnih najdb bronaste dobe, izčrpane predstavitve železnodobnih skupnosti, ki med drugim seznanja z dobro raziskanim naseljem na Mostu na Soči in svetom umrlih, dalje mimo orožja rimskih zavojevalcev in pričevanj o zgodnjem krščanstvu do naselitve Slovanov.

Estetsko razstavljene in skrbno restavrirane eksponate dopolnjujejo spremna besedila, video, fotografije in risbe, načrti, grafične rekonstrukcije, makete bivališč in zemljevidi z najdišči posameznih arheoloških dob. V vsa-

kem od šestih razstavnih prostorov so tujim obiskovalcem v pomoč listi s predstavitvijo vitrin v angleščini, nemščini in italijanščini. Na začetku razstave so navedeni številni sodelavci, ki so sodelovali pri postavitvi, pri besedilih, ki črpajo iz strokovnih in poljudnih objav drugih avtorjev, pa je vsakokrat pošteno naveden vir.

Častno članstvo Slovenskega arheološkega društva se podeli *Miranu Bremšaku, dr. Tonetu Cevcu* in *Francetu Steletu* za arheološko topografijo na območju Območne enote Kranj Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije

Miran Bremšak, dr. Tone Cevc in France Stele svoje znanje in prosti čas usmerjajo v načrtno odkrivanje novih arheoloških najdišč, zaščito že znanih in sodelovanje pri arheoloških raziskavah. Samostojno ali v sodelovanju z arheologi objavljajo nekatera svoja odkritja in na različne načine skrbijo za popularizacijo arheologije. Sodelovanje med arheologi in to trojico se je razvilo v pomembno dejavnost, ki pomaga pri zaščiti arheoloških spomenikov ter podpira nekatere projekte Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območne enote Kranj, Inštituta za arheologijo ZRC SAZU v Ljubljani in Gorenjskega muzeja v Kranju.

Eno najpomembnejših področij delovanja trojice je topografija visokogorja v Kamniško-Savinjskih Alpah, Karavankah in Julijskih Alpah. Vsako poletje odkrijejo več novih arheoloških najdišč. Po skoraj desetih letih dela ugotavljamo veliko gostoto antične poselitve, prva prazgodovinska in prva zgodnj srednjeveška najdišča.

Drugo območje, na katerem opravljajo arheološko topografijo, je ravnina med Kamnikom, Kranjem in Ljubljano z okoliškimi hribovjem. Posebej moramo poudariti številna nova bakrenodobna naselja na višinah, odkritje dveh zakladov iz pozne bronaste dobe pri Mengšu, poznorimskega zaklada orodja pri Radomljah ter rimskega vodnjaka v Suhadolah pri Komendi.

Cela vrsta njihovih odkritij je že prešla v znanstveno in poljudno literaturo, dr. Tone Cevc pa je pripravil tudi več samostojnih objav arheoloških odkritij v visokogorju.

Zaslužno članstvo Slovenskega arheološkega društva se podeli *Mihi Knifcu* za sodelovanje pri arheološki razsta-

vi "Od Rimljanov do Slovanov" in poljudnoznanstveni film "Z vzhoda".

Po srednješolski izobrazbi fotograf, po visokošolskem študiju pa absolvent kiparstva je Miha Knific v zadnjih letih prispeval pomemben delež k prepoznavnosti in uveljavitvi slovenske arheologije v javnosti.

Za razstavo *Od Rimljanov do Slovanov* je izdelal odlične upodobitve osmih posameznikov, pripadnikov različnih etničnih skupnosti iz pozne antike in zgodnjega srednjega veka. Te odmevne upodobitve so bile tudi fotografska podlaga za arheološki del priložnostne razstave *Tisoč let in več na Goriškem*, postavljene v Goriškem muzeju.

Odločilen pa je bil delež Mihe Knifica pri filmu *Z vzhoda*, za katerega je napisal scenarij, spremljajoče besedilo in ga tudi režiral. Izhodišče filma so bila arheološka odkritja slovanskih selišč na trasi avtoceste pri Novi tabli blizu Murske Sobote. S sodelovanjem številnih domačih in tujih strokovnjakov je Knificu uspelo na zanimiv način prikazati življenje v naselbini ob potoku Dobel, hkrati pa podati tudi širše zgodovinsko dogajanje.
